

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ

INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

Mehmet Fatih DOĞAN
Adalet Uzman Yardımcısı
Judicial Expert Assistant

Cornell Üniversitesinden (ABD) Milton Leitenberg, '20. Yüzyıldaki Çatışma ve Savaşlarda Ölüm' isimli çalışmasında 20. Yüzyılda gerçekleşen savaşlarda ve iç çatışmalarda yaklaşık 140 milyon insanın hayatını kaybettiğini sayısal verilerle ortaya koymuştur.

Uluslararası toplumun vicdanını derinden yaralayan olayların yaşanmasının önüne geçebilmek amacıyla, daimi ve bağımsız bir uluslararası ceza mahkemesinin kurulması ancak 1990'lı yılların sonunda gerçekleşebildi. Birleşmiş Milletler (BM), 1945 tarihli kurucu anlaşmasının 1. maddesinde belirtilen amaç ve hedeflere ulaşabilmek adına, kurulması planlanan mahkemenin hazırlık çalışmalarını yürütme görevini, 04.12.1989 tarih ve 44/39 sayılı Kararı ile BM çatısı altında faaliyet gösteren Uluslararası Hukuk Komisyonu'na (UHK) vermiştir.

Hollanda'nın Lahey kentinde faaliyetlerini yürüten Uluslararası Ceza Mahkemesinin (UCM) 01.07.2002 tarihinde gerçekleşen açılışında dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan, UCM'nin önemini şu sözlerle ifade etmiştir: 'Uluslararası bir ceza mahkemesi beklentisinde 'evrensel adalet vaadi' yatıyor. Vizyonumuzun basit ve yüce amacı budur. Bunun gerçekleşmesine yakınız. Sizden istediğimiz; insan haklarının ihlal edilmesinin önüne geçmekte kendinize düşeni yapmanızdır. Sadece o zaman, savaş ve çatışmaların masum kurbanları adaletin örtüsü altında yatabilirler ve kendilerinin de hakları olduğunu ve bunları ihlal edenlerin cezalandırılacağını bilebilirler.'

Roma Diplomatik Konferansı ve Roma Statüsü (1998)

UHK tarafından hazırlanan 116 maddeden oluşan taslak metnin müzakereleri, 160 devlet, 33 uluslararası kuruluş ve 236 hükümet dışı örgüt (NGO) temsilcisinin katılımıyla 15.06.1998 - 17.07.1998 tarihleri arasında İtalya'nın başkenti Roma'da, UCM'nin Kurulmasına Dair Birleşmiş Milletler Roma Diplomatik Konferansında gerçekleştirilmiştir.

Müzakerelerde, ulusal mahkemeler ile UCM arasında muhtemel bir yetki uyuşmazlığının doğmasına neden olmamaya ve Mahkemenin yoğun yargı yükü ile karşı karşıya kalmaması için yargı yetkisine girecek suçların sınırlı sayıda (numerus clausus) tutulmasına gayret sarf edilmiştir.

In his study "Deaths in Wars and Conflicts in the 20th Century" Milton Leitenberg from Cornell University (USA) presents data that reveals that approximately 140 million people died in wars and conflicts in the 20th century wars.

The establishment of a permanent autonomous criminal court that would obviate incidents that deeply wound the conscience of the international community was only possible towards the end of the 1990's. In order to attain the aims and objectives stated in Article 1 of the 1945 foundational treaty, the United Nations entrusted the International Law Commission, which operates under the UN, with the task of carrying out preparatory work of the prospective court with the decision dated 04.12.1989 and numbered 44/39.

UN Secretary-General Kofi Annan remarked at the inauguration of the International Criminal Court (ICC) on 01.07.2002, which has its seat in the Hague, Netherlands, about the significance of the ICC: "In the prospect of an international criminal court lies the promise of universal justice. That is the simple and paramount hope of this vision. We are close to its realization. We will do our part to see it through till the end. We ask you to do your utmost to ensure that human rights are not violated. Only then will the innocents of distant wars and conflicts know that they may sleep under the cover of justice; that they, too, have rights and that those who violate those rights will be punished."

Rome Diplomatic Conference and Rome Statute (1998)

The UN Diplomatic Conference to establish an international criminal court took place in Rome, with 160 countries, 33 international organizations and 236 non-governmental organizations (NGO) participating in the negotiations of the draft text which consists of 116 articles, prepared by the International Law Commission.

In these negotiations, efforts have been made to limit the number of offences (numerus clausus) so as not to give occasion possible jurisdictional dispute between national courts and the ICC and to prevent intense judicial burden.

War crimes, crime of genocide, crimes against humanity, crime of aggression, drug trafficking, use of nuclear weapons, crimes against UN personnel and crimes of terror were addressed during the negotiations. Even

Savaş suçları, soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, saldırı suçu, uyuşturucu kaçakçılığı, nükleer silah kullanımı, BM personeline karşı işlenen suçlar ve terör suçları müzakerelerde görüşülen suç tipleri olmuştur. Uyuşturucu kaçakçılığı ve terör suçlarının da UCM'nin yargı yetkisinde olması gerektiği, içinde Türkiye'nin de bulunduğu ülkeler tarafından savunulmuşsa da Konferansta bu suçlarla etkin mücadelenin ulusal mahkemeler eliyle sürdürülmesi görüşü baskın gelmiştir.

Müzakereler neticesinde Mahkemenin yargı yetkisinde olacağı belirtilen 4 suç tipi kabul edilmiştir: (a) Soykırım suçu; (b) İnsanlığa karşı suçlar; (c) Savaş suçları; (d) Saldırı suçu.

13 bölümden oluşan 128 maddelik bir metin halinde katılımcıların onayına sunulan UCM kurucu anlaşması Roma Statüsü, 17.07.1998 tarihinde yapılan oylamada 120 kabul, 21 çekimser ve 7 ret oyu ile kabul edilmiştir. Türkiye 21 çekimser ülkeden biriyken; İsrail, ABD, Çin, Yemen, Katar, Irak ve Libya ise ret oyu veren ülkelerdir.

Roma Statüsü, her ne kadar 17.07.1998 tarihinde kabul edilmiş olsa da, 60'ıncı devlet tarafından kabul edildiğine dair onay belgelerinin BM Genel Sekreterliğine sunulmasından sonraki 60'ıncı günü takip eden ayın ilk günü yürürlüğe gireceği 126. maddede ifade edilmiştir. Bu şartın sağlandığı 01.07.2002 tarihi, UCM'nin zaman bakımından yargı yetkisinin sınırlarının çizilmesi bakımından önemlidir. Bu tarihten önce işlenmiş suçlar Roma Statüsünün kapsamı dışındadır. Statüye taraf olmak isteyen devletler, taraf olma iradelerini gösteren onay belgelerini verdikleri tarihi, 01.07.2002 tarihini veya sonrasını da UCM'nin yargı yetkisinin başlangıcı tarihi olarak belirleyebilirler.

Mahkemenin Yapısı ve İşleyişi

Statüde çizilen sınırlar içerisinde, hiçbir kurumdan emir ve talimat almaksızın, bağımsız ve daimi nitelikte uluslararası bir yargılama makamı olan UCM'nin yargılama yetkisi sınırsız ve öncelikli değil; ulusal mahkemeleri tamamlayıcı yani ikincil niteliktedir. UCM'nin ulusal mahkemeleri

though many countries including Turkey held the opinion that the ICC should have jurisdiction over drug trafficking and terror crimes, it was overruled during the conference with the view that an efficient fight against these crimes should be carried out by national courts.

Following the negotiations, it was acknowledged that four types of crime fall within the jurisdiction of the court: a) the crime of genocide; b) crimes against humanity; c) war crimes; d) crime of aggression.

The foundational treaty, Rome Statute of the ICC, a 128 article text consisting of 13 sections, was submitted to the approval of the participants and was approved during the voting on 17.07.1998, receiving with 120 votes in favour, 21 votes abstaining and 7 votes against. Turkey was one of the many countries that abstained, while Israel, USA, China, Yemen, Qatar, Iraq and Libya voted against.

Even though the Rome Statute was adopted on 17.07.1998, it would enter into force, as stated in Article 126, on the first day of the month after the 60th day following the date on which the 60th country deposits an instrument

ratifying the statute to the Secretary-General of the UN. The date 01.07.2002 on which requirements were met is of vital importance in order to determine the limits at its jurisdiction *ratione temporis*. Crimes committed before this date fall outside the scope of the Rome statute. States that wish to be a party to the Statute have the right to determine the date on which they deposit an instrument declaring their decision to be party to the statute, on the date of 01.07.2002 or a later date as the day on which the jurisdiction of the ICC enters into effect.

Structure and operation of the ICC

As determined by the statute, the ICC is a permanent autonomous, international court that has the power to exercise jurisdiction, which is neither limitless nor privileged, without intervention or orders and instructions from other institutions; the ICC is considered to be subsidiary to national courts that is to say, it is bestowed a secondary position. The ICC's subsidiary function to national courts does neither mean that it may give orders

tamamlayıcı işlevi, taraf devletlerin yargı makamlarına emir ve talimat verebileceği anlamı taşımayacağı gibi, bir üst mahkeme veya temyiz mahkemesi olarak hareket etmesi sonucunu da doğurmayacaktır. Aksi durum devletlerin egemenlik alametlerinden birinin ihlali anlamına gelecektir.

Roma Statüsünde belirtilen bir suç işlendiğinde, ilk olarak ulusal mahkemeler devreye girecektir. UCM ancak ulusal mahkemelerin yargılamaları ileriye taşımaya yönelik işlemlerde bulunmaması, sürüncemede bırakılması veya işlevsiz kılınması durumunda devreye girebilecektir.

Yargılama yetkisine giren bir suç ile karşılaşıldığında UCM'nin yargılama mekanizmasını harekete geçirebilmek için 3 farklı yol bulunmaktadır. (a) Statüye taraf devletin UCM'ye bildirim, (b) BM Güvenlik Konseyi'nin UCM'ye bildirim ve (c) UCM Savcısının bizzat kendisinin harekete geçmesi.

Mahkemenin yargı yetkisine giren bir suçun, Statüye taraf devlet sınırları içerisinde veya Statüye taraf herhangi bir devlet vatandaşına karşı Dünyanın herhangi bir yerinde işlenmiş olması durumunda UCM'nin yargılama yetkisine sahip olacağı Statünün 12.maddesinde düzenlenmiştir.

Roma Statüsünün 13. maddesinde ise, BM Şartının VII. Bölümünde sayılan barışın tehdidi, bozulması ve saldırı fiili durumlarında, suçun işlendiği devlet Statüye taraf olmasa dahi, BM Güvenlik Konseyi'nin UCM'ye yapacağı başvuru ile UCM Savcısı tarafından soruşturma işlemlerine başlanabilmesinin mümkün olduğu belirtilir.

BM Şartı'nın 25. maddesinde, BM üyesi olan her devletin, BM Güvenlik Konseyi kararlarını kabul etme ve uygulama konusunda BM'den farklı bir tutum sergileyemeyeceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, BM Güvenlik Konseyi tarafından soruşturulma açılması için UCM'ye bir bildirimde bulunulduğunda, Roma Statüsüne taraf olmasa dahi BM üyesi devletlerin UCM'nin adli işbirliği taleplerine olumlu yaklaşması BM tarafından beklenmektedir. Bu duruma örnek olarak BM Güvenlik Konseyi'nin 26.02.2011 tarihli 1970 sayılı Kararı gösterilebilir. Libya'da işlenen suçların soruşturulmasının UCM'den istendiği Kararın 5. paragrafında, 'Her ne kadar Roma Statüsüne taraf olmayan devletlerin Statü bağlamında herhangi bir yükümlülüğü bulunmasa da tüm Devletlerin ve ilgili bölgesel ve uluslararası organizasyonların UCM ve Savcılıkla tam anlamıyla işbirliği yapması çağrısında bulunmaktadır.' ifadesi ile BM Güvenlik Konseyi tutumunu açıkça ortaya koymaktadır.

and instructions to the judicial authorities of party states, nor does it mean that it may act as the supreme court or court of appeals. Otherwise, the sovereignty of states will be violated.

When a crime listed in the statute is committed, national courts shall initially be involved. The ICC will only intervene where national courts are unable or unwilling to carry out its proceedings. When confronted with crimes falling within its jurisdiction, there are three paths that may be taken to prompt the judicial mechanism of the ICC: a) notification to the ICC made by a state party to the statute; b) the UN Security Council's notification to the ICC; c) the prosecutor himself takes action.

Article 12 of the Statute provides that the ICC may exercise its jurisdiction over a crime if the State on the territory of which the conduct in question occurred is party to the Statute or the crime has been committed in any part of the world against any citizen who is a national of a State party to the statute.

Article 13 of the Rome Statute states that in cases of threats to peace, breach of the peace and acts of aggression provided in Chapter 7 of the Charter of the United Nations, it is possible to initiate investigations by the ICC prosecutor with an application submitted by the UN Security Council even if the state in which the crime is committed is not a party to the Statute.

Article 25 of the Charter of the UN provides that every State which is a UN member shall agree to accept and carry out the decisions of the Security Council in accordance with the Charter. Hence, when a notification is submitted to the ICC for the UN Security Council to conduct an investigation, it is expected by the UN that UN member States, even if they are not party to the Rome statute, embrace ICC's requests for judicial cooperation. The UN Security Council's decision dated on 26.02.2011 and numbered 1970 can be cited as an example. Paragraph 5 of the resolution states that ICC requests the investigation of crimes committed in Libya which clearly demonstrates UNSC's stance, "Although States which are not party to the Statute of Rome are under no obligation in terms of the Statute, all States and relevant regional and international organizations are called to fully cooperate with the ICC and the Prosecutor's Office."

The organizational structure of ICC, which carries out its activities through its bodies, consists of the Presidency, Chambers (Appeals Division, Trial Division and Pre-Trial Division), Office of the Prosecutor, Registry and the Assembly of Party States.

Faaliyetlerini organları eliyle yerine getiren UCM'nin teşkilat yapısı, Başkanlık, Daireler (Temyiz Dairesi, Yargılama Dairesi ve Ön Yargılama Dairesi), Savcılık, Yazı İşleri Bürosu ve Taraf Devletler Kurulu'ndan oluşmaktadır.

Yargılama yetkisine giren suç tiplerinin işlendiğinin öğrenilmesi durumunda, suça ilişkin delillerin toplanması ve iddianamenin hazırlanarak, suçun UCM'nin yargı yetkisi bakımından kabul edilebilir olup olmadığı yönünden incelenmesi amacıyla Ön Yargılama Dairesine (ÖYD) sunulması işlemi UCM Savcısı tarafından yerine getirilir. ÖYD tarafından kabul edilen ve Yargılama Dairesine (YD) gönderilen dosya için bir duruşma tarihi belirlenir. UCM'de duruşmalar kural olarak yüze karşı (vicahi) ve herkese açık (aleni) olarak yapılır. İlk oturumda isnat edilen suçlar, sanığa anlayacağı dilden okunur, hakları ve yükümlülükleri kendisine bildirilir. Karar, sunulan ve incelenen delillerin muhakemesi ve müzakeresi sonrası YD hâkimlerinin basit çoğunluğu ile verilir. UCM kararları, beraat, mahkûmiyet ile suçtan elde edilen haklar ve malların iadesi şeklinde tecelli etmektedir.

Statünün 81. maddesinde, YD tarafından verilen kararın, Statüde temyize başvuru hakkı sahibi olduğu belirtilen savcı, mahkûm olan sanık, mağdur ve ilgili devlet tarafından temyiz edilebileceği belirtilmiştir.

UCM'nin bir diğer organı da Mahkemenin yasama organı olarak faaliyetlerini yürüten Taraf Devletler Kurulu'dur (TDK). Hazırlık Komisyonunun sunacağı tavsiyeleri değerlendirmek, uygun bulması halinde kabul ederek yürürlüğe girmesini sağlamak, UCM görevlilerinin uyması gereken kuralları belirlemek, UCM organlarına idari görüş sağlamak, UCM bütçesini kabul etmek, gereken durumlarda UCM hâkimlerinin sayısının artırılmasına karar vermek TDK'nin en temel görevleridir.

Statüye taraf olmayan devletlerin de gözlemci sıfatı ile katılabildikleri ve Statüye taraf her bir devletin temsilcisinin birer oy hakkının bulunduğu TDK toplantıları, yılda bir kez Birleşmiş Milletler Genel Merkezi (New York) veya Mahkeme merkezinde (Lahey) gerçekleştirilir. Her yıl düzenlenen TDK toplantısının 16'ncısı en son 4-14 Aralık 2017 tarihleri arasında düzenlenmiş, Toplantıya Statüye taraf 123 devlet temsilcisi ile gözlemci devlet ve sivil toplum örgütleri temsilcileri katılmıştır.

In cases where it is understood that crimes that fall within its jurisdiction have been committed, it is the duty of the ICC Prosecutor to gather evidence and file an indictment, and present it to the Pre-Trial Division (PTD) to evaluate whether the crime falls under the jurisdiction of the ICC or not. A date for a hearing is arranged for the file that is approved by the PTD and submitted to the Trial Division. As a rule, hearings at the ICC are conducted face to face and are open to the public. In the first hearing, the accused is informed, in a language which he understands, of the nature of the accusation against him, his rights and obligations. The decision is finalized by the simple majority of the Trial Division Prosecutors following the discussion and negotiation on evidence presented. ICC rulings are manifested as acquittal, imprisonment as well as return of rights and assets attained from the crime.

Article 81 of the statute provides that (the decisions finalized by the Trial Division) the Prosecutor who has the right to make an appeal, the accused who is convicted the victim or the relevant state

has the right to appeal against the decision of the Trial Division.

Another organ of the ICC is the Assembly of State Parties (ASP) which conducts its activities as the legislative body of the Court. The ASP is tasked with evaluating the proposals presented by the Preliminary Commission, ensuring that it enters into force by approving it when found suitable, determining the rules that ICC employees must abide by, providing administrative review to ICC organs, accepting the budget of the ICC, increasing the number of ICC judges when necessary.

The ASP meeting, where States that are not party to the Statute may take part as observers and where each State Party representative receives one vote, is held once a year at the headquarters of the United Nations (New York) or at the seat of the Court (The Hague). The 16th annual meeting of the ASP was held on 4-14 December 2017, with the participation of 123 state representatives from Statute Parties in addition to observer states and representatives from non-governmental organizations.